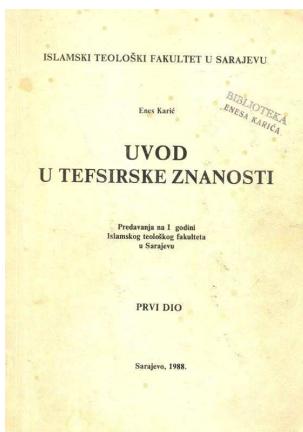

AUTORSKA DJELA

1. Neki aspekti enciklopedije Ihvanus-Safa, Vrhovno starještvo Islamske zajednice u SFRJ, Sarajevo, 1986, 130 str.

Magistarska radnja objavljena u 500 primjeraka, bavi se djelom RASA'ILU AL-IKHWAN AL-SAFA (Traktati ili enciklopedija Iskrene braće, tajnog filozofskog saveza koji je živio u Basri oko 950. godine po Isa a.s.). Karić u ovoj monografiji o ovoj drevnoj enciklopediji detektira i opisuje utjecaje grčkog filozofijskog nasljeđa na klasično islamsko mišljenje u Bagdadu, Basri i Kufi u X stoljeću. Karić je opisao traktate iz numerologije, geometrije, astronomije, geografije, muzike, logike (Porfirijeve Isagoge), zatim traktate koji se bave Aristotelovim Kategorijama, Prvim analitikama, Drugim analitikama, mineralogijom, meteorologijom, embriologijom, itd. Ovo se Karićovo djelo bavi i pitanjem filozofijske terminologije, kako su drevni Arapi transkribirali grčke filozofske pojmove, itd. Ukratko, Karićeva monografija o Traktatima ili Enciklopediji Iskrene braće opisuje na koji je način ostvaren dijalog filozofa Bagdada iz X stoljeća po Isa a.s. i grčke filozofije iz vremena Pitagore, Sokrata, Aristotela, Porfirija...

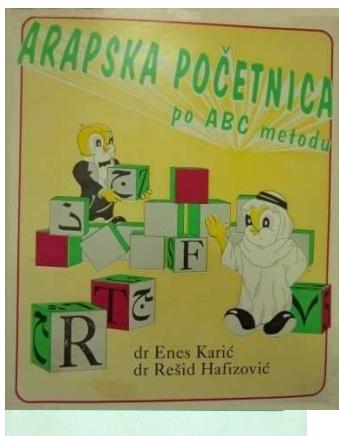
Djelo je objavljeno i pod nazivom: **Poslanice Iskrene braće**, V.B.Z., Beograd, 2008, 122 str.
u 500 primjeraka

2. Uvod u tefsirske znanosti, Islamski teološki fakultet, Sarajevo, 1988, 202 str.

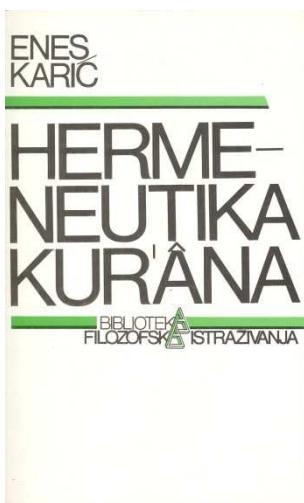
Uvod u tefsirske znanosti (Muhadarat tamhidiyya li-`ulum il-tafsir): predavanja na 1. godini Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu, Fakultet islamskih nauka u Sarajevu, Sarajevo, 1997 (ponovljeno izdanje), 204 str.

Konsultirajući brojnu literaturu (75 izvora), na arapskom i na više evropskih jezika, prof. dr. Enes Karić, autorativno i seriozno, izlaže temeljna pitanja tefsirske znanosti. U ovom udžbeniku za studente prve godine Fakulteta islamskih nauka autor razmatra u četrnaest poglavljia: definiciju, objavu, formu, historiju, sedam harfova i kiraete (čitanja) Kur'ana, potom govori o podjeli Kur'ana na mekanska i medinska ajeta i sure, o jeziku i stilu Kur'ana, povodima objave, o tefsirskoj podjeli ajeta Kur'ana, o derogaciji u Kur'anu, metodama tumačenja Kur'ana, vlastitim imenima u Kur'anu, o nadnaravnosti Kur'ana, karakteristikama kur'anske ortografije, da bi sve ovo krunisao kratkim pregledom historijata tefsira i biografskim i bibliografskim

napomenama o najznačajnijim mufesirima. Osim opisa problema kojim se bavila klasična islamska teorija recepcije svetog štiva, autor donosi i suvremene evropske hermeneutičke i egzegetske teorije koje su Evropljani domislili tokom svog višestoljetnog susreta sa Kur'anom.

Djelo je prevedeno i na albanski jezik: **Hyrje në shkencat e tefsirit**, preveo Rrustem Spahiu, Prištini, 1997 i 2005, 226 str.

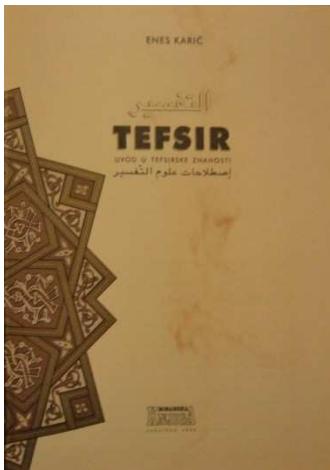

3. **Hermeneutika Kur'ana**, izd. "Filozofska istraživanja", Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb, 1990, 270 str.

Djelo *Hermeneutika Kur'ana* je Karićeva doktorska disertacija odbranjena na Filološkom fakultetu u Beogradu, 1989. godine. Tematika kojom se ova disertacija bavi privukla je pažnju časopisa i biblioteke Hrvatskog filozofskog društva "Filozofska istraživanja", te je u cijelosti i objavljena u trećem kolu (1990. godine). Knjiga se bavi klasičnim pitanjima i problemima hermeneutike i egzeze Kur'ana i približava tu problematiku našem čitateljstvu koje je upućeno u suvremene teorije recepcije. Komparativnom i kontrastivnom analizom Karić dokazuje da su na islamskom istoku u periodu od 700. – 1400. godine nastale mnogobrojne teorije recepcije Svetoga Teksta, a mnoge su izvršile izravan utjecaj na evropske teorije recepcije. Karić posebno raspravlja, u nekoliko poglavlja, o hermeneutičkim konsekvcencama "konsonantiziranja" i "vokaliziranja" Kur'anskog teksta, te pitanjima koje ta dva procesa u "čitanjima Kur'ana" (kiraetima Kur'ana) imaju u znanostima semitistike. "Semit u semitskim pismima prvo razumijevaju Sveti Tekst, tek ga potom čitaju, dok većina indoevropskih naroda u svojim pismima prvo čitaju Sveti Tekst, tek ga potom razumijevaju", jedna je od poruka ove Karićeve knjige. U ovom djelu autor je pokazao da Gadamerove, Massignonove, Lohmanove, de Saussureove... teorije o govoru, jeziku i tekstu imaju svoje korespondirajuće teorijske pandane u teorijama recepcije na islamskom istoku.

4. **Arapska početnica po ABC metodu**, sastavili Enes Karić, Rešid Hafizović, autori ABC metoda Dževad Hadžić i Velid Beširević, ilustrator Velid Beširević. Fabulas ABC, Sarajevo, 1994, 92 str.

Ova početnica ima za cilj uvesti učenike u osnove arapskog pisma. Namjenjena je prvenstveno mlađem uzrastu i sastavljena je s ciljem atraktivnog prikazivanja arapskih slova – harfova.

5. Tefsir (prošireno izdanje *Uvoda u tefsirske znanosti*), Bosanska knjiga, Sarajevo, 1995, 367 str.

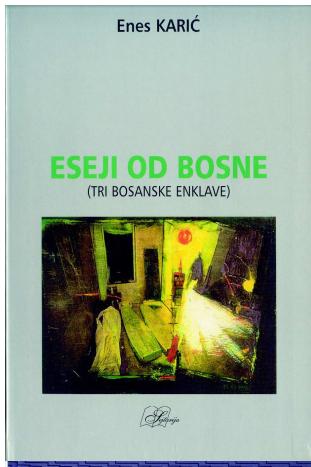
Ovaj Tefsir iz 1995. objavljen je kao širi priručnik za čitanje Karićeva *Prijevoda Kur'ana na bosanski jezik* (1995.). Ovaj priručnik rađen je kao propedeutički i prvenstveno se temelji na djelima takve naravi. Autor izražava mišljenje da je ovakve priručnike nužno pisati češće, jer je literatura o Kur'anu i modernim recepcijama Kur'ana iz dana u dan sve brojnija. Iz tih razloga ovaj uvod u tefsirsku nauku ne pretenduje na trajniju aktuelnost. S toga Karić u uvodu izražava nadu da će se čitaoci pomnije pozabaviti bar nekim od djela koje je spomenuo, jer bez toga ne može biti pravog uspjeha.

6. Islam u suvremenoj Bosni, Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca, Sarajevo, 1996, 22 str.

Shvatiti islam u suvremenoj Bosni moguće je samo ako se poznaje i shvati njena historija, koja „jeste historija jedne kontinuirane borbe opstanka“. Bosna je i fenomen po širenju vjere, što joj ne smeta da u njoj žive zajedno svi narodi čak i nakon strašnih pogroma 1992 - 1995. godine. Nažalost, s ovim posljednjim genocidom nad Bošnjacima u mnogim dijelovima Bosne zauvijek iščezava tradicionalna multikulturalna i multilaterlana Bosna.

Autor ovog teksta, prof. dr. Enes Karić, smatra da bi Evropa i svijet trebali da utroše ne samo dosta para, nego još više ljubavi dabi se barem donekle rekonstuisala tradicionalna Bosna. Tekst *Islam u savremenoj Bosni* objavljen je u listu „Islamic World Report“, a štampan je u dva nastavka u listu „Oslobođenje“ 20. i 21. januara 1996. godine.

7.

Bosna sjete i

zaborava (eseji o zemlji neiscrpnih inspiracija), Durieux, Zagreb, 1997, 110 str.

Eseji su pisani u periodu 1988-1997. godine i tretiraju neke aspekte duhovne Bosne (susret religijskih univerzuma, kršćanstva, judaizma i islama, Bosna kao dvostruko predvorje, Zapadu na Istok i Istoku na Zapad, i sl.). Po raznolikosti tema koje „nose pečat mnogobrojnih mijena ovog vremena“, i po hronološkom redu kojim su predstavljeni, daju u cjelini jedan mozaički portret samog autora - u širokom rasponu od univerzalne metafizičke upitanosti pred čudima stvaranja, mističkih „proplamsaja“, nadahnutih na vrelima Rumijeve poezije i Gazalijevog sofijskog učenja, pa sve do razmatranja značajnih ministarskih problema kakav je nedostatak krede, spuzvi, šestara, teka i trokutova u školama.

Knjiga *Bosna sjete i zaborava*, tim prije što je napisana perom Enesa Karića, još jedanput potvrđuje koliko Bošnjaci u kulturnom pogledu kasne za svojom historijom, i koliko su, još uvijek, „u traganju za sopstvenim oblicima“, kako bi rekao kipar i književnik Nedžad Ibrišimović.

Nekoliko eseja iz ove knjige prevedeno je na njemački i engleski jezik. Također, dijelom su eseji iz ove knjige objavljeni u Karićevom djelu na arapskom *Maqalat Busniyyah* (2004.) i njegovom djelu na engleskom *Essays (on behalf) of Bosnia* (2000.).

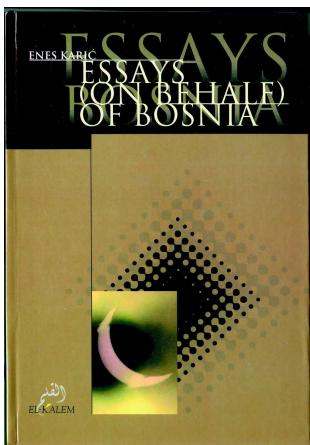
8. Eseji od Bosne (tri bosanske enklave), "Sejtarija", Sarajevo, 1999, 173 str.

Eseji o duhovnoj Bosni napisani u periodu 1996-1999. godine. Najveći broj eseja i članaka u ovoj knjizi objavljen je u listovima „Preporod“, „Ljiljan“, „Oslobođenje“, itd.

„Na nacionalnoj karti današnjeg nemirnog Balkana Bošnjaci žive u tri enklave: A) sandžačkoj, B) bosansko - neretvljanskoj i C) unsko - sanskoj. Unutar ove tri enklave ima barem dvadesetak bošnjačkih mikroenklava u postojanju. Ta je karta bošnjačkih enklava danas vidljiva svima koji imaju oči!“

Pored detektiranja problema, autor nastoji ukazati na mogući put izlaska iz nezavidnog položaja u kojem se Bošnjaci nalaze. Tako dr. Karić, između ostalog kaže: „Gdje je izlaz? Ja ga vidim u tolerantnom afirmiranju svih naših tradicionalnih, zašto ne kazati, bošnjačkih obrazaca življenja islama u Bosni... Štaviše, niti jedan muslimanski narod, ako je narod, nije bez tih svojih specifičnosti, koje su stoljeća sačuvala unutar brižljivog čuvanja islamske univerzalnosti. Islam u Bosni snažno se i ozbiljno već stoljećima posvjedočuje kao živa i autentična vjera, ali i kao ovom tlu prilagođena kultura (stanovanja, higijene, graditeljstva,

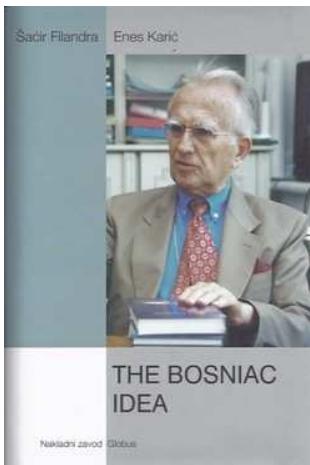
ishrane...), kao civilizacija, ali i kao književna inspiracija, kao objedoslovlje, ali i kao filozofski nazor. Dragocjen je svako ko u Bosni uradi nešto vrijedno u ovim područjima. S druge strane, zar može biti dobro došao onaj ko to svekoliko bogatstvo našeg muslimanstva reducira na tjesnu i tjeskobnu vjeru, prijeteće izdiktiranu na humanitarnim crtankama i lišenu svih sokova ovdašnjeg višestoljetnog i autentičnog življenja islama?!“

9. **Essyas (on behalf) of Bosnia**, El-Kalem, Sarajevo, 1999, 295 str. Glavninu eseja prevela je na engleski Saba Risaluddin (manji dio eseja preveli su: Zulejha Riđanović, Srebren Dizdar, Azra Saračević i drugi).

Ova knjiga na engleskom jeziku je izbor iz dvije Karićeve knjige eseja o Bosni (*Bosna sjete i zaborava* i *Eseji od Bosne*). U ovoj kolekciji radova našli su se tekstovi koji su pisani i izdati u Engleskoj, a pojavili su se, također, i u brojnim časopisima Amerike, Pakistana, Njemačke, Turske i Bosne i Hercegovine.

Ova zbirka eseja na engleskom govori o Bosni i Hercegovini i njenim duhovnim i religijskim komponentama, s posebnim osvrtom na islam. Kako kaže sam autor, glavna tema ovih eseja jeste tragična storija Bosne i Hercegovine. Iz tog razloga svaki djelič ovog teksta prožet je tugom koju autor osjeća za ovu zemlju, čije je patnje tokom rata u Sarajevu proživiljavao, kako sam kaže, skupa s njom.

10. **Bošnjačka ideja**, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2002, 395 str. Ovo djelo je napisano u saradnji sa prof. dr Šađirom Filandrom.

Ova kulturno-povijesna i politološka studija predstavlja opširno publicističko djelo o nacionalno-političkoj misli i djelovanju Adila Zulfikarpašića te njegovoj ulozi u novijoj povijesti Bosne i Hercegovine. Njegova cjelokupna politička djelatnost formulirana kroz četrdeset godina emigracije, a posebno ideja bošnjaštva kao jedine i prave denominacije bosanskih muslimana, imat će snažan utjecaj na kulturno opredjeljenje bošnjačke emigracije poslije Drugog svjetskog rata te na izravne događaje i politička previranja u Bosni i Hercegovini krajem osamdesetih i u prvoj polovini devedesetih godina XX stoljeća. Autori su kroz dvanaest poglavlja obradili pitanje prozelitizma hrvatskih katoličkih svećenika, različitu nacionalno-političku orijentaciju unutar bošnjačke emigracije, ulogu časopisa "Bosanski pogledi", srednjovjekovnu Bosnu i njeno bogumilstvo, te Zulfikarpašićev islamski rad i njegovu djelatnost na internacionalizaciji bošnjačkog pitanja.

Djelo je prevedeno na engleski jezik (prevela Saba Risaluddin): **The Bosniac Idea**, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2004, 445 str.

11. **Maqalat Busniyyah** (Bosanski eseji), El-Kalem, Sarajevo, 2004, 332 str. Glavninu tekstova na arapski preveo Subhi Wassim Tadafi (a prevodili su još Muhamed Katarji i Enes Karić).

U ovoj knjizi je načinjen izbor eseja koji su prethodno objavljeni na bosanskom jeziku.

12. **Eseji o nedočinu**, Šahinpašić, Sarajevo, 2004, 186 str.

Zbirka rasprava i eseja o Bosni i Hercegovini, te o temama koje se tiču Evrope, globalizacije, islama, a koji su napisani tokom 2003. i 2004. godine. U ovoj knjizi su, također, objavljene i neke „prepričane“ priče. Djelo pesimističnog naslova, kojeg autor objašnjava na sljedeći način: „Ipak, kada bih birao između pogrešnog i pesimističkog naslova, s jedne, i dobre i prosperitetne budućnosti moje Domovine Bosne i Hercegovine, s druge strane, izabrao bih, naravno, ovo drugo. Ali, iz više razloga Bosna neće zadugo ući u Evropu. Jedan od razloga je u tome što je ona polomljena i skršena zemlja. Ona je zemlja koju drže na okupu i u komadu strane institucije koje nazivamo Međunarodna zajednica. Bosna, zahvaljujući njima, danas jeste zemlja, ali još nije država. Ovakva kakva je sada, Bosna Evropi može dati samo svoj nered, haos, suze, beznađe, sirotinju...“

Djelo se na engleskom jeziku (prevela Saba Risaluddin) pojavilo pod naslovom: **Essays on our European Never-Never Land**, OKO, Sarajevo, 2004, 216 str.

13. **Prilozi za povijest islamskog mišljenja u Bosni i Hercegovini XX stoljeća**, El-Kalem, Sarajevo, 2004, 694 str.

U ovom djelu objavljena su poglavlja o glavnim temama, pitanjima i raspravama koje su vodili bosanskohercegovački muslimanski alimi, profesori, književnici i publicisti na planu islamskog mišljenja krajem XIX

i tokom XX stoljeća (prije 1990. godine). U ovim Prilozima za povijest još jednom čemo se vratiti novijim polemikama o našim bosanskim, srpskim, hrvatskim... prijevodima Kur'ana, kao i preinakama koje su pojedina izdanja prijevoda Kur'ana doživjela. Kako je i nagoviješteno, ova knjiga sadrži i naš pogled na islamsko mišljenje nastalo u krilu naše bosanskohercegovačke orijentalistike. Posebna pažnja je posvećena i prevodilačkim naporima islamskih i muslimanskih intelektualaca u BiH. A knjiga obrađuje i znamenite reformatore, prosvjetitelje, novinare, te druge javne ličnosti bosanskohercegovačkih muslimana koji su istaknuto djelovali u spomenutom periodu.

Djelo je prevedeno na engleski jezik (prevela Saba Risaluddin): **Contributions to Twentieth Century Islamic Thought in Bosnia and Herzegovina**, El-Kalem, Sarajevo, 2011, 510 str.

14. **Kako tumačiti Kur'an**, (uvod u komentatorske teorije klasičnog perioda), Tugra, Sarajevo, 2005, 407 str.

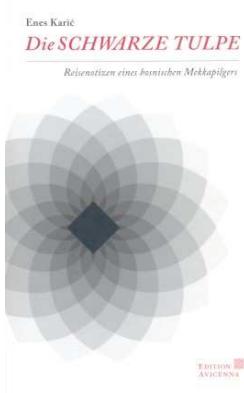
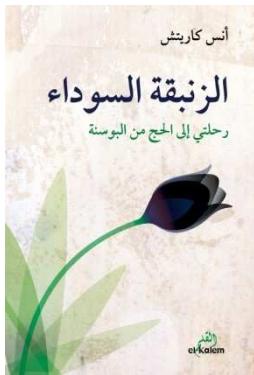
Ova knjiga je proširena i prerađena verzija *Hermeneutike Kur'ana*. Napisano je novo uvodno poglavje, dodato je poglavje "Pjesništvo komentara Kur'ana" itd., a sva druga poglavља doživjela su znatnu preradu i terminološka poboljšanja.

Tokom četrnaestovjekovnog tumačenja Kur'ana mufessiri su ustanovili različite metode posredstvom kojih su tumačili njegova značenja i u svom vremenu objašnjavali njegovu poruku. U jednom širem kontekstu može se reći da su metode tumačenja Kur'ana u biti načini prevođenja Kur'ana svome dobu i iz svog doba. Vječni Kur'an neprestano se otkriva mnogim vremenima. Prije negoli Karić ukaže na najvažnije metode tumačenja Kur'ana, on napominje da kur'anski stil nije pogodan za mnoge načine istraživanja. Historičar u njemu ne može naći datume ili ere, stručnjak za predislamsku poeziju ne nalazi u Kur'anu metar ili rimu predislamske poezije, paleograf će imati dosta neprilika jer su mnoge „strane“ riječi u Kur'anu u dobroj mjeri arabizirane, a i samo kuransko pismo prošlo je kroz nekoliko etapa svoga razvoja. Unatoč svim tim teškoćama, u tefsirskoj literaturi nalazimo da su se još od samih početaka tumačenja Kur'ana izdiferencirale različite metode tumačenja i različiti tretmani Teksta.

Djelo je prevedeno na albanski jezik: **Si të komentohet Kur'ani**, Fakulteti i Studimeve Islame, Prishtinë, 2008, 389 str.

15. **Crni tulipan (putopis hodočasnika iz Bosne)**, Tugra, Sarajevo, 2008, 133 str.

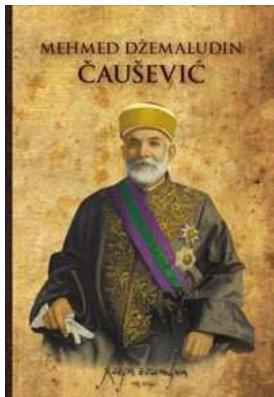

Putopis kao književno-znanstvena vrsta zauzima značajno mjesto i ima posebnu važnost u književnoj tradiciji svakoga naroda čiji se umjetnički duh izražava i u toj formi. U putopisnoj tradiciji bošnjačke književnosti posebno i istaknuto mjesto zauzimaju tzv. *hadžijski* ili *hodočasnički putopisi*. Ova svijetla tradicija bošnjačkog hodočasničkog putopisa na našu radost i sreću nastavlja se i u naše doba. Iz pera i srca Enesa Karića objavljen je najnoviji „putopis hadočasnika iz Bosne“ pod simboličkim naslovom *Crni tulipan*.

Ovaj hadžijski putopis nastao je u periodu između 5. i 24. decembra 2007. godine i pisan je, kako nas autor izvještava, „u avionu od Sarajeva do Medine, u Medini i Mekki, ili na putovanjima između Mekke i Medine, Mekke i Arefatske gore, zatim Arefatske gore i Mine, te Mekke i Džide. Neke bilješke nastale su u avionu, od Džide do Splita“. Sva poglavљa putopisa *Crni tulipan* ispričane su gotovo u fabuliziranoj formi koja je često, zapravo dominatno osjenčena i urešena raskošnim eseističkim darom Enesa Karić, što predstavlja, možda, nešto naljepše u ovom hodočasničkom putopisu. Dakle, autor se ne pomalja samo kao vjeran i vjerodostojan naratist onoga što je video i opazio, već, i prije svega, kao brilljantan eseist prodornih zapažanja i rafiniranih vjersko-filozofskih osjećanja, katkada iskazanih u kritičkim i tugaljivim tonovima.

Sigurno niko neće pročitati ovaj putopis a da neće zadobiti veće razumijevanje hadža i njegovih fizičkih i duhovnih dimenzija te poželjeti da i sam bude sudionik jednog veličanstvenog duhovnog teatra s mnoštvom uloga koji se jednogodišnje zbiva u vreloj Arabiji. S druge strane, vjerovatno je da će ovaj putpis potaknuti/dotaknuti i druge naše hodočasnike s književnim darom kako bi i oni ostavili „zapis o sebi“ i svome hadžu i na taj način obnovili i nastavili književnu tradiciju naših hodočasničkih putopisa.

Djelo je prevedeno na tri strana jezika (njemački, arapski i engleski).

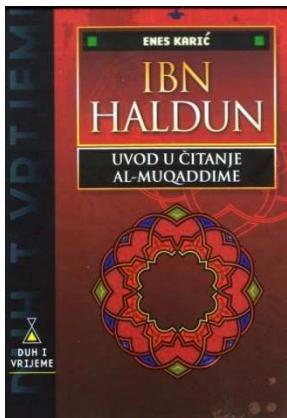
Die schwarze Tulpe, (na njemački prevela Saima Mirvić-Rogge, likovno knjigu opremio Sead Mujić), Edition Avicenna, Munchen, 2009, 143 str.

Az-Zanbaqatu as-Sawda'u, (na arapski peveo Subhi Wassim Tadefi), El-Kalem, Sarajevo, 2010, 150 str.

The Black Tulip, (na engleski prevela Saba Risaluddin), Connectum, Sarajevo, 2011, 143 str.

16. **Mehmed Džemaludin Čaušević**, Dobra knjiga, Sarajevo, 2008, 147 str.

Godine 2008. navršilo se punih sedamdeset godina od smrti Mehmeda Džemaludina Čausevića (1870 - 1938), muslimanskog prosvjetitelja, reformatora, vjerskog lidera, reisu-l-uleme bosanskohercegovačkih i, potom, jugoslovenskih muslimana, alima koji je najsnažnije i najodlučnije zastupao puteve obnove muslimanskog vjerskog i društvenog života. Pa iako je prošlo sedamdeset godina od Čauševićeve smrti, nisu prošla pitanja o kojima je on raspravljao, štaviše, ta pitanja dobijaju na svojoj važnosti. Sretna je okolnost, kao što kaže autor, da je izdavačka kuća "Dobra knjiga" odlučili da objavi ove tekstove o Čauševiću, koji će evocirati uspomene na tog velikog čovjeka. Karić je kroz svoje tekstove pokušao dati jednu cjelovitiju analizu Čauševićeva djela i djelovanja. Tekstovi su već ranije objavljeni, neki i prije petnaestak godina. Ali, sad se pojavljuju zasebno, u jednoj cjelini, što ih čini lakšim za čitanje. Stoga je ova knjiga odlučno štivo za bosanskohercegovačko čitateljstvo.

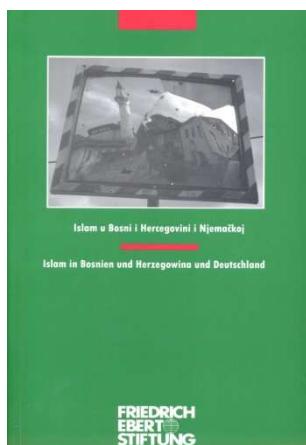

17. **Ibn Haldun: uvod u čitanje Al-Muqaddime**, El-Kalem, Sarajevo, 2008, 177 str.

Knjiga je napisana kao autorov pogovor prijevodu Ibn Haldunove *Al-Muqaddime*, koji se pojavio u izdanju El-Kalema 2007. godine, a u povodu 600 godina od Ibn Haldunova odlaska s ovoga svijeta. „Porodični milje Ibn Halduna“, „Ibn Haldunova djela“, „Struktura *Al-Muqaddime*“, „Unutarnja dinamika *Al-Mukaddime*“ – samo su neki od naslova pod kojima je dr. Karić dao iscrpan prikaz i autora i njegovog slavnog djela. Autor prati i sudbinu *Al-Muqaddime* u Evropi,

navodeći u tom smislu bibliografske podatke o njenim prijevodima kao i studijama o njoj na brojnim evropskim jezicima. Prateći izdanja *Al-Muqaddime* na arapskome jeziku, autor iznosi niz zanimljivih i žalosnih činjenica u vezi sa brojnim greškama i nedostacima, a posebno analizira napade i osporavanja arapskih modernista i nacionalista na Ibn Halduna. Prema Kariću, radi se o „neopravdanom učitavanju moderni(stičkih) teorija biologizma, evolucionizma, sociologizma, marksizma i drugih zapadnih izama u *Al-Muqaddimu*“.

Jasnoća, lahkoća i preciznost u izražavanju čudesno su spojene sa misaonošću, dubokoumnošću i poetičnošću u hermeneutičko-filozofskom diskursu profesora Karića. Još jedna prepoznatljiva odlika prisutna je i u ovoj Karićevoj knjizi. Naime, u knjizi se navodi mnoštvo citata na arapskome jeziku. Ova knjiga profesora Karića nesumnjivo predstavlja veliki doprinos bosanskoj nauci o društvu i povijesti i njezinim susretom sa Ibn Haldunom. Karićeva knjiga može nam poslužiti kao, metaforički govoreći, jedna od najsigurnijih intelektualnih staza koja nas može odvesti do najviših značenjskih i interpretativnih mogućnosti Ibn Haldunove „univerzalne historije“, ali i razumljivosti društvenih odnosa u svijetu u kome živimo.

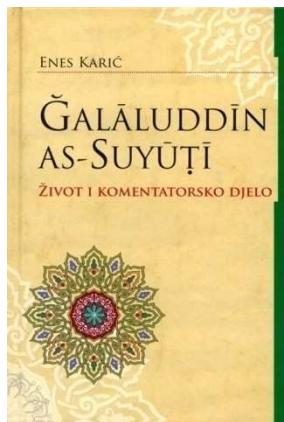

18. **Islam u Bosni i Hercegovini i Njemačkoj (Islam in Bosnien und Herzegovina und Deutschland)**, (prijevod Jasmina Dajić, Nermina Mršo), Friedrich Ebert Stifung, Sarajevo, 2008, 245 str.

U periodu od 18. do 20. novembra 2007. godine Fondacija Friedrich Ebert je u Sarajevu organizirala konferenciju na temu „Islam u Bosni i Hercegovini i Njemačkoj“. U ovoj publikaciji napravljen je izbor referata s ove konferencije koji potiču produbljivanje i nastavak kršćanskoislamskog dijaloga. *Islam u Bosni i Hercegovini i Njemačkoj* obuhvata i veliku studiju prof. dr. Enesa Karića o bošnjačkim muslimanskim misliocima koji su pisali za i protiv reforme u doba Austro-Ugarske i Kraljevine Jugoslavije, pod nazivom „Islamski reformistički pokreti kod Bošnjaka (Pregled bosanskih muslimanskih rasprava za i protiv obnove i reforme u XX stoljeću)“. U njoj Karić analizira debate o reformama koje imaju za cilj modernizaciju islama – provedene u Bosni i Hercegovini već u prvoj polovici 20. stoljeća – koje se vode između islamskog konzervativizma i islamskog modernizma.

Pored referata prof. Karića, u ova knjiga sadrži i referat Helmuta Wiesmanna „Država i religija u Njemačkoj, s posebnim težištem na islamu“ i dr. Hansjörga Schmida „Alternativa ne postoji... - Međureligijski dijalog i međureligijski suživot u Njemačkoj“ Fondacija Friedrich Ebert ovom publikacijom imala je za cilj doprinijeti reducirajući klišea, predrasuda, nedostatka informacija i strahova koji su još uvijek evidentni na obje strane, i da će se

nastaviti neizostavni konstruktivni dijalog između kršćanskih crkava i islama, uz obostrano povjerenje i otvorenost.

19. **Čalāludīn as-Suyūtī: život i komentatorsko djelo**, El-Kalem i Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, 2009, 454 str.

Knjiga Enesa Karića, *Čalāludīn as-Suyūtī* napisana je u povodu 500 godina od Sujutijeve smrti (1505.). Govori o jednom od iznimno plodnih autora enciklopedista, jednom od najistaknutijih i najsvestranijih autora u dosadašnjoj povijesti islama. Dželaluddin es-Sujuti, na neki način, predstavlja vrhunac, krunu muslimanskih učenjaka enciklopedista – mogli bismo kazati njihov dovršetak i kraj – jer se nakon njega više „nije pojavio takav komentator niti enciklopedista, sistematizator i produktivni kompilator klasične egzegetske i hermeneutičke tradicije islama koji bi se s njim mogao mjeriti“ (E. Karić).

Ovo je, mogli bismo kazati, i prva monografija na našem jeziku o nekom od takvih velikana, čija su spisateljska ostvarenja tako velika da i danas daju obilne plodove širom muslimanskog i nemuslimanskog svijeta, i koji, jednostavno, ne mogu biti zaobiđeni. Ono što i ovu Karićevu knjigu krasiti jest njena utemeljenost u relevantnoj literaturi na arapskom i engleskom jeziku, njena informativnost, njena dinamičnost u izlaganju materije, ali i ljepota stila kojim je ispisana, tako da se istovremeno nadaje i kao uzbudljivo i relaksirajuće štivo.

Knjiga *Čalāludīn as-Suyūtī: život i komentatorsko djelo* ponajviše će zanimati studente, istraživače i ljubitelje literature koja se bavi proučavanjem Kur'ana, ali će je rado poželjeti imati i drugi. U svakom slučaju, ona predstavlja ogroman doprinos u obogaćivanju islamske literature općenito na bosanskom jeziku te u uspostavljanju visokih standarda za ispisivanje te literature od domaćih autora.

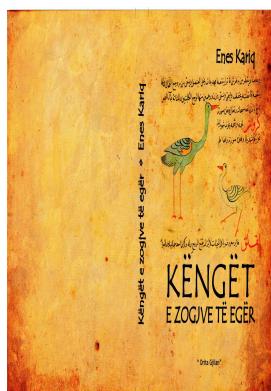
20. **Pjesme divljih ptica (roman)**, Tugra, Sarajevo, 2009, 415 str.

Roman *Pjesme divljih ptica* prva je Karićeva prozna knjiga. Radnja je smještena u Bosni, na sam kraj šesnaestog stoljeća, u rano doba opadanja Osmanske imperije. On piše o duhovnoj atmosferi duboke otomanske zapadne provincije, o odnosu intelektualca i vlasti i o pobuni koja se rađa u Čovjeku. Karić, koji je po svojoj intelektualnoj artikulaciji i književnom stilu, pa i dijelu svojih sekularnih svjetonazora, potpuni zapadnjak, emocionalno i identitetski bira poziciju istočnjaka, nostalgičnoga prema porazu iz šesnaestoga stoljeća.

Ono što ovo djelo čini doista uzbudljivim i zanimljivim romanom nije ta neobična i drukčija autorska pozicija. Karić se, na bezprimjeran način u suvremenoj bošnjačkoj književnosti i eseistici, u ovoj

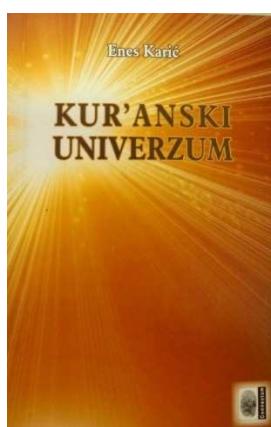
knjizi razračunava s dubokim primitivizmom, zaostalošću i sklonostima prema bezrazložnoj čaršijskoj omrazi i progona svakoga ko drukčije misli, i to ne u Bosni šesnaestoga stopeća, nego u ovoj današnjoj. U tome je suptilan koliko i duhovit. U neka doba, *Pjesme divljih ptica* ne tiču se samo Bosne i dalekih zapadnih provincija, nego svake društvene i državne prakse islamskoga svijeta. Ova knjiga nije nekakva dosadna vjerska rasprava. Niti donosi odgovore na vječna pitanja. Riječ je, između ostaloga, o moćno napisanom političkom i filozofskom romanu, kojega vrijedi pročitati kako iz literarnih, tako i iz izvan literarnih razloga. O vjerskome fanatizmu i neprijateljstvu prema drukčijima, Enes Karić na jednome mjestu u romanu piše: "Prezreli smo kukuruz pa je i on prezreo nas, diljem svijeta bivamo prezreni kad god i mi preziremo svijet!" *Pjesme divljih ptica* doživjele su čak tri izdanja u jednoj godini (2009.), a četvrto izdanje štampano je 2011. godine.

Roman je preveden na slovenski i albanski jezik:

Pesmi divljih ptic (preveo Andrej Jaklič), Študentska založba, Ljubljana, 2011, 403 str.

Këngët e zogjeve të egër (preveo Musliu Imeri, urednik Xhabir Hamiti), "Drita Gjilan", Gjilan, 2011, str.

21.

Kur'anski

univerzum, Connectum, Sarajevo, 2009, 101 str.

U Islamu, vjeri koja znači predanost Jednom Jedinom Bogu, Kur'an ima središnje mjesto. Po islamskom vjerovanju to je vječni govor Božiji, vječna Rije

Božija, kako po svome slovu i zvuku, tako i po značenju, smislu. To je Božija Knjiga koja je objavljena Božijem poslaniku Muhammedu, a.s., Čovjeku koji je za tu zadaću izravno odabran od Boga. K tome, Kur'an je posljednja Božija

objava Čovječanstvu, posljednji Allahov testament Čovjeku koj ga opominje da ljudski koraci na licu Zemlje nisu zaludu, da ljudska djela nisu bez odgovornosti i više svrhe.

Knjiga *Kur'anski univerzum* objavljena je kao završni komentar Karićevog prijevoda Kur'ana, a predstavlja opsežnu raspravu koja tematizira mjesto Kur'ana u klasičnoj i savremenoj duhovnosti islama. Posebno je stavljen akcenat na ulogu Kur'ana u današnjem svijetu i u dobu planetarnog „susreta religija i kultura“.

Jevrejsko groblje

22. Husein Đozo, Dobra knjiga, Sarajevo, 2010, 113 str.

Husein Đozo je najbolji predstavnik našeg islamskog mišljenja u vrijeme socijalizma, dakle u drugoj polovini 20. stoljeća. Konačno, za vrijeme socijalizma otvoren je i Islamski teološki fakultet, između ostalog i Đozinom zaslugom. Đozo je bio glavna pogonska snaga u našem islamskom mišljenju druge polovine 20. stoljeća. Bio je raskošnog islamskog mišljenja, komunikativan, učen, susretljiv, prijatan. Unosio je vedrinu i optimizam. Naše generacije s radošću se sjećaju djela i djeđovanja Husein-efendije Đoze. Djelo *Husein Đozo* Enesa Karića jeste ovjekovječenje života jednog velikog bosanskohercegovačkog alima, njegovog rad i požrtvovanosti, djelo putem kojeg će buduće generacije imati priliku upoznati ovog velikog čovjeka. Kako je autor lično poznavao Đozu i imao priliku da radi sa njim, ovo djelo predstavlja svojevrsne Karićeve memoare i sjećanja na taj period svoga života i karijere.

„Od otvaranja Islamskog teološkog fakulteta 1977. godine do smrti 1982. godine, Husein Đozo bi, osim na časove tokom dana, na fakultet dolazio i u predvečerje, sjedao bi u svoj kabinet i ostajao dokasno pišući. Sutradan, kad bih ja prekucavao rukopis, zapažao sam da je napisao 8 do 12 stranica! Bio je to lijep stil, logivan i jasan. Đozo je volio razumom i razumskom logikom braniti ono što je zagovarao, te je tako i pisao.“ – napisao je između ostalog Karić.

23. Jevrejsko groblje, Tugra, Sarajevo, 2011, 601 str.

Jevrejsko groblje naziv je drugog romana prof. dr. Enesa Karića, kojega je u aprilu 2011. godine, u tiražu od 1.000 primjeraka objavila izdavačka kuća Tugra iz Sarajeva. Samo četiri mjeseci nakon objavlјivanja, ista izdavačka kuća u ediciji „Babilon 21“ objavila je i drugo izdanje romana u istom tiražu.

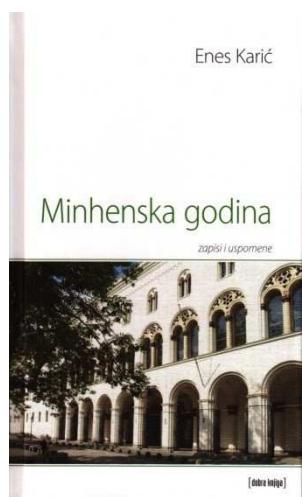
U znatnoj mjeri drukčiji od prvog njegovog romana, novi Karićev roman, kako su istakli recenzenti, plijeni svojom nesvakidašnjom toplom emotivnom pričom. Romanopisac se hvata ukoštac s postratnom izbjegličkom stvarnošću svoga naratora. I dok su *Pjesme divljih ptica* jedna moćna slika-alegorija daleke prošlosti, *Jevrejsko groblje* je naša najočitija postapokaliptična egzistencijalna stvarnost. Karić je uspio da blistavim književnim postupkom, rafiniranim jezikom, tihom mudrošću i povremenom lirikom prikaže jedan od najkrvavijih dijelova naše povijesti – našu savremenost.

S druge strane, kroz metaforu Jevrejskog groblja autor je mudro i odvažno povezao povijesni udes jevrejskoga i bošnjačkoga naroda na evropskom tlu. Naime, smještajući isповijednu retrospektivu romana u kontekst promocije čuvenog djela *Pohvala ludosti* holandskog filozofa Erasmusa

Roterodamusa, romanopisac je onima koji umiju čitati odaslao snažnu poruku da je lamentiranje nad tragedijom Bosne samo još jedna u nizu od hipokrizijskih pohvala ludosti.

Enes Karić

**24. Minhenska godina: zapisi i uspomene, Dobra knjiga,
Sarajevo, 2012, 178 str.**

Ova je knjižica, kako kaže autor, kratak zbornik eseja (zapisa i uspomena) o boravku dr. Enesa Karića na Ludwig Maximilian univerzitetu u Minhenu, gdje je bio gostujući profesor islamskih i jevrejskih studija u akademskoj 2008/2009 godini. Autor objavljuje svoja sjećanja tri godine nakon svog angažmana na ovom minhenskom univerzitetu, želeći da uspomene budu zapisane svježe i da zadrže "nepatvorenu aromu i patinu."